

Talousvaliokunnan tiedotustilaisuus 17.6.2021

Tiedottaja Lotta Myllymäki, eduskunnan kanslia:

Tervetuloa tähän tiedotustilaisuuteen. Tämän tiedotustilaisuuden aiheena on valiokunnan mietintö sähkön siirtohintoja hillitsevästä hallituksen esityksestä. Tilaisuudessa ovat mukana talousvaliokunnan puheenjohtaja Juhana Vartiainen ja varapuheenjohtaja Hanna Kosonen.

Käytännön asioista muistutan, että toimittajat pitävät kameran ja mikin kiinni, ja kun lopuksi annan kysymyspuheenvuoroja, voitte avata mikin, ja laittakaa kysymyksen jälkeen mikrofoni kiinni. Eli tässä on käytännön asiat.

Nyt annan puheenvuoron puheenjohtaja Vartiaiselle. – Olkaa hyvä.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Kiitos. – Arvoisat tiedotusvälineiden edustajat! Talousvaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä hallituksen esityksestä 265/2020 ja samaa asiaa koskevista kansalaisaloitteesta ja lakialoitteista. Tässä on taustalla se, että sähkönjakelun siirtohinnat kotitalouksille ovat nousseet 2010-luvulla voimakkaasti nimellisesti ja myös reaalisesti todella paljon, eli siirtohintojen nousua on pidetty kohtuuttomana ja hyvin perustein. Taustallahan on se, että eduskunta aikoinaan myrskytalven jälkeen asetti huomattavia varmuusinvestointivelvoitteita sähkön jakelijoille ja myyjille, ja kun ne kuitenkin monessa tapauksessa ovat paikallisen monopolin asemassa, niin tämä on mahdollistanut sellaisen hinnoittelun, jota monet sähkönkäyttäjät ovat pitäneet kohtuuttomana ja hyvin perustein. Tietysti eri yhtiöiden välillä ja eri alueiden välillä tilanne vaihtelee. Hallituksen esitys on pyrkinyt tätä sähkönsiirron hinnoittelua suitsimaan, korjaamaan ja säätelemään, niin kuin yleensä paikallisten monopolien kanssa toimiessa pitääkin tehdä. Ja valiokunta on pitänyt tätä hallituksen esitystä järkevänä ja esittää sen hyväksymistä muuttamattomana mutta muutamien lausumin.

Tähän liittyy kuitenkin myös muuta kansalaisaktiviteettia ja kansanedustaja-aktiviteettia. Tätä koskeva kansalaisaloite on ollut mukana tässä meidän käsittelyssä, ja siinä esitettiin vielä pidemmälle menevää säätelyä ja sitovampaa säätelyä näille sähkön siirtohinnoille. Siitä huolimatta, että tämä kansalaisaloite hylätään tässä, kun hallituksen esitys hyväksytään, on sanottava tämän kansalaisaloitteen tekijöiden kunniaksi se, että selvästikin näyttää siltä, että se kansalaisaloite olemassaolollaan ja niillä argumenteilla, joita siinä esitettiin, ennätti vaikuttaa jo valmisteluvaiheessa tähän hallituksen esitykseen. Siinä mielessä sen tarkoitus on siis ainakin osittain toteutunut. Sama koskee niitä lakialoitteita, joita eduskunnassa on tästä samasta asiasta tehty.

Tämän esityksen tavoitteena on ollut siis hillitä sähkönjakelun hintojen nousua sellaisilla toimenpiteillä, jotka alentavat jakeluverkon haltijoiden kustannustasoa ja estävät tätä kustannusten nousua. Eli tämä muuttaa näiden jakeluverkon haltijoiden sääntelyä. Tässä on useita keinoja. Niitä on käsitelty mietinnön sivulla 6. Siellä luetellaan

toimitusvarmuusvaatimusten lisäämisen, vaatimus verkkojen kustannustehokkaasta kehittämisestä ja tähän liittyvä kehittämissuunnitelma, korotuskaton alentaminen ja erillisten linjojen rakentamisen mahdollistaminen. Nämä kaikki yhdessä toimivat niin, että niiden ansiosta voidaan arvioida – ainakin jos katsotaan tätä, miten tätä työ- ja elinkeinoministeriössä on arvioitu – että tämä tuottoaste, joka jakeluverkkoyhtiöille sallitaan, laskee noin 4 prosenttiin vuonna 2022 ja sallittu tuotto, siis saatava tuotto, laskee noin 40 prosenttia vuonna 2022 vuoteen 2020 verrattuna. TEM arvioi, että vuonna 22 jakeluverkot voivat kerätä asiakkailta 350 miljoonaa euroa vähemmän vuoteen 2020 verrattuna. Eli valiokunta arvioi hallituksen esityksen mukaisesti, että nyt tässä hyväksyttävät muutokset – sikäli kuin täysistunto ne hyväksyy – tulevat alentamaan sähkönkäyttäjien kustannuksia.

Valiokunta keskusteli myös erilaisista tiukemmista sääntelytoimista, jotka olisivat alentaneet sähkönkäyttäjien sähkölaskuja vielä enemmän. Niitä sisältyy tähän kansalaisaloitteeseen ja myös lakialoitteisiin, joita tästä asiasta on tehty. Kuitenkin sen oikeudellisen tiedon perusteella, joka on ollut käytettävissä, valiokunnan enemmistö on päättänyt siihen, että nyt valittu sääntelytapa on tarkoituksenmukainen, eritoten siksi, että Euroopan unionin säännöstö asettaa rajoja sille, miten yksityiskohtaisesti Energiavirastoa, joka tätä sääntelyä toimeenpantaa, voidaan ohjata siinä, miten näitä rajoituksia ja sääntelymalleja valitaan. Tältä osin on kuitenkin oikeudellista epäselvyyttä. Jonkinlaisia perusteluja olisi ollut myös sille, että olisi valittu vielä jämerämpi ja tiukempi sääntelytapa. Sitä koskeva oikeudellinen tila on kuitenkin sillä tavalla epäselvä, että Saksan vastaavaa sääntelyjärjestelmää koskeva oikeusprosessi on vireillä Euroopan unionin tuomioistuimessa, ja kun se selviää, niin todennäköisesti on myös paremmat mahdollisuudet voida arvioida uudelleen sitä, mikä on paras sääntelytapa. Niinpä yksi valiokunnan lausumaehdotuksista onkin, että valtioneuvosto valmistelee täydentävää kohtuullisen tuoton laskentaperusteita koskevaa sääntelyä tämän EU-tuomioistuimen tulevan oikeuskäytännön mahdollistamissa rajoissa. Eli tähän asiaan voidaan sitten palata. Silti on myös esitetty oikeudellisia perusteluja sille, että jo nyt olisi voitu valita vahvempi sääntelytapa – tällaisia perusteluja ja tätä koskevat valiokunnan mietintöön liitetyt eriävät mielipiteet. Toisessa niistä on myös minun allekirjoitukseni, mutta en esittele niitä nyt sen enempää, koska keskityn tietysti tässä nyt valiokunnan enemmistön näkemykseen, joka tästä mietinnöstä ilmenee.

Joka tapauksessa tämän hallituksen esityksen läpimeno merkitsee selvästi sähkönkäyttäjien aseman paranemista, ja kaikki tähän asiaan myötävaikuttaneet tahot – niin kansalaisaloitteen tekijät kuin hallituksen esityksen tekijät, hallitus ja hallitusenemmistö, ja opposition edustajat – tässä jakavat yhteisen päämäärän tämän tilanteen kohtuullistamiseksi. Eli joka tapauksessa tässä tilanne paranee.

Ehkä loppukaneettina sanon vielä sen, että tässä yhteydessä on noussut esille myös muita kysymyksiä ja kiinnostavia kysymyksiä siitä, miten sähköverkkoa kehitetään, eritoten sen suhteen, millaista tästä yhteisestä verkosta riippumatonta tai sen rinnalla toimivaa sähkön pientuotantoa ja siihen liittyviä käyttäjäreinkaita tullaan vastaisuudessa sallimaan ja rohkaisemaan. Tässä suhteessa tullaan varmasti lähivuosina näkemään

tarvetta uudelle lainsäädännölle ja myös kiinnostavia uusia ratkaisuja, jotka toivottavasti tukevat hyvää ilmastotyötä.

Näin, arvoisat tiedotusvälineiden edustajat, tässä pääpiirteissään se, mitä tässä mietinnössä sanotaan. Nyt minä esitän, että valiokunnan varapuheenjohtaja Hanna Kosonen täydentää, jos haluaa, tätä minun esitystäni, ja sen jälkeen vastaamme tietysti kysymyksiin. – Hanna, ole hyvä.

Talousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Hanna Kosonen:

Kiitos, puheenjohtaja! Vartiainen tuossa hyvin esitti tämän kokonaisuuden – ehkä muutama lisäys vielä.

Eli tosiaan tavoitteet ovat tällä hallituksen esityksellä ja sitten noilla aloitteilla hyvin samanlaiset, ja tässä oli vaan ero tässä oikeudellisessa ajattelussa. Hallitushan ei voi toki tehdä sellaista sääntelyä, että on vaara joutua esimerkiksi EU-tuomioistuimessa langettavan tuomion kohteeksi – näitä esimerkkejä on ollut tämäntyyppisistä tapauksista eri puolilta Eurooppaa. Vielä on tärkeää valiokunnankin mielestä katsoa ja seurata EU-lainsäädäntöä ja EU-tuomioistuimen päätöksiä tästä sähkömarkkinadirektiivin noudattamisesta, koska sitten taas jokaisessa maassa on aika erilainen sähkömarkkina sinänsä ja myös se vaikuttaa sitten niihin päätöksiin, ja myös Suomessa on omanlaisensa.

Sitten energiayhteisöjen osalta päädyttiin lausumaan, jossa edellytetään hallitukselta ja työ- ja elinkeinoministeriöltä laajapohjaista valmistelua ja vaikutusarvioita liittyen siihen, millä tavalla nämä energiayhteisöt voisivat tarkoituksenmukaisesti olla osana tätä energiajärjestelmää. Tämä lainsäädäntö on nyt pieni askel siihen suuntaan, mutta sitten halutaan todella selvittää tarkasti, miten se semmoinen isompi muutos voisi olla mahdollinen näitten energiayhteisöjen osalta, onko se mahdollista sillä tavalla hallitusti toteuttaa, ettei taas tehdä näihin siirtohintoihin sitten toisinpäin muutoksia, jotka sitten korottavat siirtohintoja toisaalla.

Mutta tyytyväinen olen tähän lopputulokseen, että on saatu tämä ulos. Ja vielä kiitos meidän erinomaiselle puheenjohtajallemme hyvästä ja ratkaisuhakuisesta työstä – on ilo aina kanssasi työskennellä. – Kiitos.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Vastataan kysymyksiin sikäli kuin osataan. Tämä asia on aika vaikea muille kuin insinööreille ja juristeille. Tässähän on sekä taloutta, fysiikkaa että juridiikkaa aika isoissa suhteissa. Myös neuvokset ovat tehneet valtavan työn. Tämä on vaikea asia.

Onko kysymyksiä?

Tiedottaja Lotta Myllymäki, eduskunnan kanslia:

Kysymyspyyntöjä voi laittaa myös chattiin omalla nimellä ja mediatiedolla. – Olkaa hyvä.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Ovatko kaikki täydellisen vakuuttuneita kaikessa?

Tiedottaja Lotta Myllymäki, eduskunnan kanslia:

Annan puheenvuoron Vesa Kallionpäälle. – Olkaa hyvä.

Toimittaja Vesa Kallionpää, MTV Uutiset:

Joo, pitää nyt jotain kysyä, ettei mene ihan hukkaan.

Se, että nämä siirtohinnat laskevat, ei koske kaikkia siirtoyhtiöitä. Muistaakseni ne TEMin laskelmatkin lähtivät siitä, että puolessa ne rupeavat jossain vaiheessa laskemaan ja puolessa ne pysyvät vielä korkealla, mutta kuinka pitkään, kun niitä kriteereitä ei muuteta tuon enempää? Tämähän on monelle kunnalliselle yhtiölle hyvä keino rahastaa vähän niin kuin veroäyrin päälle, ja sen takia tämä varmaan onkin niin vaikeaa. Mutta kysymys kuuluu: Käsiteltiinko tässä näitten aloitteitten ja hallituksen esityksen yhteydessä Energiaviraston asemaa? Sehän onnistui sössimään tuon edellisenkin pykälän valvonnan. Vaikka se oli aika antoisa, se tuntui vieläkin antoisammalta sen Energiaviraston ansiosta. Oliko Energiaviraston rooli mitenkään esillä?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Jos voin aloittaa, niin voisin sanoa, että Energiavirastollehan on tässä tätä asiaa koskevassa direktiivissä annettu huomattava määrä itsenäisyyttä, ja sitä me emme tietysti sinänsä voi kyseenalaistaa emmekä halua kyseenalaistaa. Tämän sääntelyn toimeenpanija on Energiavirasto, ja näin sen on oltava. Se keskeinen oikeudellinen epävarmuus ja jossain määrin erimielisyyskin koskee sitä, millä yksityiskohtaisuuden tasolla Energiaviraston toimeenpanopäätöksiä voidaan ohjata, miten paljon voidaan kirjoittaa lakiin siitä, miten Energiaviraston on toimittava.

Sinänsä eri yhtiöiden tilanteesta: Tässä työ- ja elinkeinoministeriön materiaalissa, joka on valiokuntamateriaalina julkista, on myös tällainen pylväskuvio siitä, millä yhtiöillä vaikutukset näkyvät viimeistään 2024 ja millä yhtiöillä 2028 ja niin edelleen. Eli siellä on etupäässä sellaisia yhtiöitä kuin Caruna, Haminan Energia, Lappeenrannan Energiaverkot. Näitä yhtiöitä on valtava määrä, ja tätä laskelmaa voi katsoa siltä osin, missä voi olettaa näkyvän vaikutusta ja milloin.

Hanna, onko sinulla tähän täydennettävää?

Talousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Hanna Kosonen:

Joo, juuri näin, että takautuvasti tietenkään ei pystytä näihin hintoihin vaikuttamaan. Sitäkin toivetta on ollut, ja sitten taas niin kuin eteenpäin on huomioitava toimitusvarmuus. Toki toivotaan edelleenkin, että säiden johdosta kaikissa tilanteissa meillä olisi kuitenkin sähköä saatavilla, ja maakaapeloinnit osin ovat vielä hyvin vaiheessa eri puolilla Suomea, ja se vaatii investointeja. Meillä on perustuslaki, joka sitten takaa taas tämän omaisuudensuojan. Tässä on kyllä kaikki nämä asiat otettu

huomioon, mutta minusta hyvä asia on se... Tästähan tuli tosi paljon kritiikkiä näiltä sähköverkkoyhtiöiltä siinä mielessä, että tämä tulee kyllä olemaan iso muutos sitten heidän toimintaansa, ja se kertoo sitä, että niihin siirtohintoihin oikeasti sitten pystytään puuttumaan. Niin kuin puheenjohtaja tuossa sanoi, 350 miljoonaa lähtee tuotoista jo sitten ensi vuonna. Se on iso raha, ja se näkyy sitten kuitenkin kuluttajilla. Mutta tämä on monimutkainen, iso kokonaisuus, ja tässä olemme pyrkineet tekemään kyllä kaikkemme, tahdosta tämä ei ole laisinkaan ollut kiinni.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Tähän voisi vielä lisätä sen, että tämä oli nyt säädettävä voimaan, jotta Energiavirasto voi aloittaa toimeenpanon, niin että ensi vuoden alusta tämä uusi säätelynormisto voi olla voimassa. Muussa tapauksessa me oltaisiin ehkä ajateltu, että me voidaan odottaa sitä Euroopan tuomioistuimen päätöstä, joka osaltaan muuttaisi – tai saattaisi muuttaa, sitähan ei tiedä – näitä oikeudellisia reunaehtoja.

Tässä nämä oikeudelliset puitteet olivat asia, jota selvästikin maan parhaat asiantuntijat kommentoivat hieman erilaisin painotuksin. Se selviää sitten, kun tämä Saksan tapaus on käsitelty, tai ainakin tarkentuu.

Onko vielä...? Timo Keränen ilmeisesti. – Ole hyvä, Timo.

Toimittaja Timo Keränen, Yle Uutiset:

Joo, kuuluuko tämä sinne?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Ihan hyvin kuuluu.

Toimittaja Timo Keränen, Yle Uutiset:

Onko teillä tietoa, milloin tämä hallituksen esitys suurin piirtein menee eduskuntaan?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Se kai menee eduskuntaan... Milloin se muuten menee, tänäänkö? Siis täysistuntoon, eduskunnassahan se on ollut nytkin, valiokunnan käsittelyssä. Minä en ole nyt ehtinyt olemaan puhemiesneuvostossa, mutta tämä tapahtuu kai lähipäivinä, tänään, huomenna tai... Ensimmäinen käsittely on tänään – minua tässä valistetaan – eli se menee täysistuntoon tänään. Ja silloin nämä normaalit käsittelyn viiveet kai tarkoittavat, että se hyväksytään joskus ensi viikon lopulla, jos se hyväksytään, vai kuinka? – Joo.

Toimittaja Timo Keränen, Yle Uutiset:

Joo, siinä perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen taisi olla semmoinen aikataulu, että se pyritään hyväksymään ennen juhannusta. Ilmeisesti se nyt sitten pitää?

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Se näyttää todennäköiseltä.

Talousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Hanna Kosonen:

Ja jos jatkan tähän vielä, niin se on hyväksyttäväkin aikataulullisesti ennen juhannusta, jotta tämä saadaan voimaan sitten ensi vuodeksi. Sen takia tässä on myös se ero tuon hallituksen esityksen ja näitten kansalaisaloitteiden osalta, että tämä hallituksen esitys tulee nopeammin vaikuttamaan näihin hintoihin. Sillä tavalla tämä on kriittinen, että kesken kauden puututaan tähän toimintaan, eli kyllä tässä ihan radikaalia uudistusta ollaan tekemässä.

Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Juhana Vartiainen:

Näin. – Onko vielä kysymyksiä? Meillä totta puhuen taitaa alkaa kello 12 seuraava talousvaliokunnan kokous, niin että jos ei muita kysymyksiä ole, niin kiitän omasta puolestani ja Hannan puolesta tästä. Tutustukaa mietintöön. Hyvää iltapäivää kaikille, näkemiin ja kuulemiin!